

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 8/04-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Daniela Švábyho a zo sudcov Lajosa Mészároša a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť T. C., bytom G., zastúpeného advokátkou JUDr. K. B., Advokátska kancelária, T., vo veci porušenia základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. Ntv–II 107/03 a takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom v konaní vedenom pod sp. zn. Ntv-II 107/03 a uznesením sp. zn. Ntv–II 107/03 z 1. októbra 2003 **n e p o r u š i l** základné práva T. C. vyplývajúce z čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a z čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. I. ÚS 8/04–13 zo 14. januára 2004 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť T. C., bytom G., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. K. B., Advokátska kancelária, T., vo veci porušenia základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Ntv–II 107/03.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak sťažovateľ podaním z 18. februára 2004, ako aj najvyšší súd v podaní z 12. februára 2004 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd pritom vychádzal z písomných dôkazov nachádzajúcich sa v jeho spise.

Z prijatej časti sťažnosti a z jej doplnenia doručeného ústavnému súdu 23. decembra 2003 vyplýva, že sťažovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 17 ods. 2 ústavy a čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. Ntv–II 107/03 z 1. októbra 2003, ktorým bolo rozhodnuté o predĺžení väzby sťažovateľa podľa § 71 ods. 2 Trestného poriadku do 4. marca 2004.

Zo sťažnosti ďalej vyplýva, že uznesením Okresného súdu v Trnave (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. Tpr 104/01 zo 6. októbra 2001 bol sťažovateľ vzatý do väzby s účinnosťou od 4. októbra 2001 z dôvodu § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku

v súvislosti s trestným stíhaním pre trestný čin podvodu v spolupáchateľstve podľa § 9 ods. 2 a § 250 ods. 1 a 4 Trestného zákona, ako aj trestného činu neplnenia odvodovej povinnosti podľa § 267 ods. 1 Trestného zákona. Viaceré žiadosti sťažovateľa o prepustenie na slobodu boli zamietnuté. Obžaloba bola podaná okresnému súdu ešte 15. februára 2002, pričom bola vedená pod sp. zn. 6 T 81/02. Prvé hlavné pojednávanie sa malo konať až 16. júla 2002, avšak pre neúčast' obhajcu spoluobžalovaného bol tento termín zrušený. Ďalší termín hlavného pojednávania určený na 3. október 2002 sa odročil pre neprítomnosť iného obžalovaného. Pre čerpanie dovolenky sudkyne sa hlavné pojednávanie určené na 14. november 2002 odročilo. Bez uvedenia dôvodu a bez udania nového termínu bol telegramom zrušený termín hlavného pojednávania určený na 19. december 2002. Sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu podal 18. decembra 2002 sťažnosť na nečinnosť zákonnej sudkyne a s tým súvisiace priet'ahy vo väzobnej veci. Na základe sťažnosti bola trestná vec sťažovateľa pridelená inému sudcovi, ktorý 19. júna 2003 vyniesol rozsudok. Obžalovaní podali proti rozsudku odvolanie. Vzhľadom na to okresný súd 8. septembra 2003 predložil spis Krajskému súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“). Krajský súd navrhol najvyššiemu súdu predĺženie väzby sťažovateľa do 4. októbra 2004 s poukazom na zložitost' veci a na to, že prepustením sťažovateľa na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania. Najvyšší súd si osvojil názor krajského súdu a uznesením sp. zn. Ntv-II 107/03 z 1. októbra 2003 predĺžil väzbu nad 2 roky, a to do 4. marca 2004. Termín verejného zasadnutia o odvolaní na krajskom súde bol určený na 22. január 2004.

Podľa názoru sťažovateľa on nedal príčinu na predlžovanie väzby, keďže nepodával námietky voči sudcom, ale ani iným spôsobom konanie nemaril. Naopak, snažil sa ho urýchliť. Dôvodom na predĺženie väzby nad hranicu dvoch rokov v zmysle § 71 ods. 2 Trestného poriadku nemôže byť nečinnosť a zdĺhavé konanie okresného súdu od 15. februára 2002 do 18. februára 2003, keď úplne zbytočne uplynul jeden rok väzby, pričom sa tak nestalo pre zložitost' prípadu. Sťažovateľ považuje sa podstatné, že týmito skutočnosťami sa najvyšší súd vo svojom uznesení sp. zn. Ntv-II 107/03 z 1. októbra 2003 vôbec nezaoberal.

Z vyjadrenia podpredsedu najvyššieho súdu sp. zn. KP 8/04 z 5. januára 2004 (správne má byť zrejme datované 5. februára 2004) doručeného ústavnému súdu 11. februára 2004 vyplýva, že vzhľadom na zákonom vymedzené úlohy orgánu štátnej správy najvyššieho súdu ako tieto vyplývajú z ustanovení § 15 až 19 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov, nemôže sa orgán štátnej správy najvyššieho súdu s výnimkou postupu v zmysle § 19 citovaného zákona vyjadrovať k právoplatnému rozhodnutiu najvyššieho súdu. Dôvody predĺženia lehoty trvania väzby sťažovateľa vyplývajú z obsahu odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. Ntv–II 107/03 z 1. októbra 2003, a to najmä z argumentácie vo vzťahu k podmienkam predĺženia lehoty trvania väzby v zmysle § 71 ods. 2 Trestného poriadku, pokiaľ ide o obťažnosť veci (str. 4 až 5 uznesenia).

II.

Z listu advokátky JUDr. K. B. ako obhajkyne sťažovateľa doručeného okresnému súdu 18. decembra 2002 vyplýva, že sťažovateľ ako obžalovaný vytýka priet'ahy v konaní v jeho väzobnej veci. Z odpovede predsedníčky okresného súdu sp. zn. Spr 1618/02 zo 7. februára 2003 vyplýva, že sudkyňa H. mala v oddelení T v decembri 2002 nevybavených 149 vecí. Tento nepriaznivý stav vznikol prerozdelením vecí v dôsledku pozastavenia výkonu funkcie jedného sudcu. Keďže navyše sudkyňa odchádza vo februári 2003 do starobného dôchodku, bola trestná vec sťažovateľa pridelená na vybavenie sudcovi JUDr. B. Predsedníčka okresného súdu považuje sťažnosť za čiastočne dôvodnú.

Z úradného záznamu z 13. februára 2004 vyplýva, že na základe telefonického dopytu ústavného súdu bolo kanceláriou To krajského súdu oznámené, že trestná vec sťažovateľa sa v odvolacom konaní viedla na krajskom súde pod sp. zn. 3 To 232/03 a na verejnom zasadnutí o odvolaní konanom 22. januára 2004 bolo odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu zamietnuté a sťažovateľ ešte 22. januára 2004 nastúpil do výkonu trestu. Trestná vec vedená proti jednému zo spoluobžalovaných sťažovateľa bola vylúčená na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 3 To 12/04 a nie je dosiaľ ukončená. Preto je spis stále na krajskom súde.

Z prípisu sudkyne krajského súdu JUDr. W. zo 17. februára 2004 v odpovedi na otázku ústavného súdu vyplývajú nasledovné skutočnosti:

Trestná vec voči sťažovateľovi a ďalším obžalovaným napadla na okresný súd 6. marca 2002. Termín hlavného pojednávania bol vytýčený 11. júna 2002 na 16. júl 2002. Dňa 10. júla 2002 však bol termín hlavného pojednávania zrušený z dôvodu ospravedlnenia sa obhajcu a svedkov. Ďalší termín hlavného pojednávania bol určený na 3. október 2002. Pre neprítomnosť predsedníčky senátu bolo hlavné pojednávanie odročené na 14. november 2002. Dňa 12. novembra 2002 bol termín hlavného pojednávania telegraficky zrušený a zároveň oznámený nový termín na 19. december 2002. Dňa 16. decembra 2002 predsedníčka senátu zrušila termín hlavného pojednávania určeného na 19. december 2002 a súčasne predložila spis predsedníčke okresného súdu na rozhodnutie o odňatí veci vzhľadom na to, že pre jej rozsah túto nemôže do svojho odchodu do dôchodku a pre čerpanie dovolenky rozhodnúť. Opatrením predsedníčky okresného súdu z 27. decembra 2002 bola trestná vec sťažovateľa odňatá zákonnej sudkyňi a pridelená na prejednanie a rozhodnutie inému sudcovi okresného súdu. Nový sudca vytýčil termín hlavného pojednávania na 18. február 2003. Hlavné pojednávanie bolo odročené na 1. až 3. apríl 2003 a potom ešte na 13. až 15. máj 2003 a aj na 29. máj 2003 až napokon na hlavnom pojednávaní konanom 19. júna 2003 bol vyhlásený rozsudok. K odročovaniam došlo z dôvodu neprítomnosti niektorých svedkov, resp. zadovažovania ďalších listinných dôkazov.

Zo spisu najvyššieho súdu sp. zn. Ntv–II 107/03 vyplýva, že predseda senátu krajského súdu požiadal v zmysle § 71 ods. 3 Trestného poriadku 18. septembra 2003 najvyšší súd o predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa do 4. októbra 2004. Uviedol, že proti rozsudku okresného súdu z 19. júna 2003 boli podané odvolania viacerých obžalovaných vrátane sťažovateľa, ako aj okresného prokurátora a spis bol krajskému súdu ako odvolaciemu súdu predložený 8. septembra 2003. Keďže dvojročná lehota trvania väzby u sťažovateľa skončí 4. októbra 2003 a keďže ide o rozsiahlu trestnú vec s viacerými

páchatel'mi, z ktorých je väzobne stíhaný iba sťažovateľ, odvolacie konanie si vyžaduje naštudovanie obsiahleho trestného spisu a nie je možné odvolacie konanie ukončiť do 4. októbra 2003. Prípadným prepustením sťažovateľa z väzby by došlo k podstatnému sťaženiu účelu trestného konania, a preto predseda senátu navrhuje predĺžiť lehotu väzby sťažovateľa z dôvodov uvedených v § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku do 4. októbra 2004.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. Ntv–II 107/03 z 1. októbra 2003 vyplýva, že podľa § 71 ods. 2 Trestného poriadku bola lehota trvania väzby sťažovateľa predĺžená do 4. marca 2004. Podľa názoru najvyššieho súdu boli splnené všetky zákonné podmienky na predĺženie lehoty trvania väzby v zmysle ustanovenia § 71 ods. 2 Trestného poriadku. Najvyšší súd si pritom osvojil názor predsedu senátu krajského súdu, podľa ktorého predmetnú trestnú vec sťažovateľa nebude možné právoplatne skončiť do 4. októbra 2003, keď uplynie dvojročná lehota trvania väzby sťažovateľa, pretože po vyhlásení odsudzujúceho rozsudku okresného súdu 19. júna 2003 okresný prokurátor, sťažovateľ a ďalší štyria obžalovaní podali odvolanie. V dôsledku toho bola vec 8. septembra 2003 predložená krajskému súdu ako súdu odvolaciemu. Vzhľadom na rozsah a obťažnosť tejto trestnej veci jej naštudovanie a určenie termínu odvolacieho konania si vyžaduje určitý potrebný časový priestor. Zároveň si najvyšší súd osvojil aj ten záver predsedu senátu krajského súdu, podľa ktorého dôvody ďalšieho trvania väzby sťažovateľa podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku i naďalej trvajú, a taktiež i záver, že prepustením sťažovateľa na slobodu hrozí, že bude zmarené alebo podstatne sťažené dosiahnutie účelu trestného konania. Vzhľadom na uvedené dôvody najvyšší súd podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku predĺžil lehotu trvania väzby sťažovateľa do 4. marca 2004, teda na kratšiu dobu, ako to navrhoval predseda senátu krajského súdu, lebo túto dobu považuje za dostatočnú na vykonanie odvolacieho konania a právoplatné skončenie veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (...)

„Článok 17 ods. 2 ústavy obsahuje pri väzbe také práva, akými sú napríklad: právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou“ (III. ÚS 7/00).

„Požiadavka, aby vzhľadom na všetky okolnosti prípadu trvanie väzby neprekročilo nevyhnutnú dobu, vyžaduje preveriť nielen existenciu a relevantnosť dôvodov väzby, ale aj doterajší postup orgánov činných v trestnom konaní. Právo na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy môže byť totiž porušené aj tým, že orgány činné v trestnom konaní nepostupujú v trestnom konaní v čase, keď je obvinený vo väzbe, s osobitnou starostlivosťou a urýchlením“ (II. ÚS 55/98).

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý (...) v súlade s ustanovením ods. 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej

lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Lehota pozbavenia slobody podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru začína zadržaním, zatknutím alebo vzatím do väzby a končí sa, pokiaľ nedošlo ku skoršiemu prepusteniu na slobodu, vyhlásením rozsudku súdu I. stupňa, ktorým bol uložený trest odňatia slobody, bez ohľadu na to, že tento rozsudok nie je ešte v čase svojho vyhlásenia právoplatný (Wemhoff c. Spolková republika Nemecko z 22. júna 1968, séria A č. 7, § 9 a B. c. Rakúsko z 28. marca 1990, séria A č. 185, § 38).

Z doterajšej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že pozbavenie slobody zákonným zatknutím za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru v súvislosti s právom byť súdený v primeranej lehote alebo byť prepustený počas konania v zmysle čl. 5 ods. 3 dohovoru trvá do vyhlásenia rozsudku súdu I. stupňa, ktorým je uložený trest odňatia slobody, pokiaľ nedošlo ku skoršiemu prepusteniu uväznenej osoby. Po tomto čase treba obmedzenie osobnej slobody považovať za zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom v zmysle čl. 5 ods. 1 písm. a) dohovoru, na ktoré sa ustanovenie čl. 5 ods. 3 dohovoru nevzťahuje.

Vzhľadom na uvedený právny názor v danom prípade postupom a uznesením najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa vyplývajúceho z čl. 5 ods. 3 dohovoru, keďže v čase konania a rozhodovania najvyššieho súdu bol už sťažovateľ neprávoplatne odsúdený okresným súdom na nepodmienečný trest odňatia slobody. Preto ani nebolo možné vysloviť porušenie čl. 5 ods. 3 dohovoru.

Podľa názoru ústavného súdu postup okresného súdu v čase od podania obžaloby 6. marca 2002 do 3. októbra 2002, keď bolo hlavné pojednávanie odročené pre neprítomnosť predsedníčky senátu na 14. november 2002, treba považovať z hľadiska rýchlosti za primeraný. Naproti tomu však ďalší priebeh konania od 4. októbra 2002 do

27. decembra 2002, keď predsedníčka okresného súdu trestnú vec sťažovateľa odňala zákonnej sudkyňi a pridela ju inému zákonnému sudcovi, sa vyznačuje prieťahmi. Hlavné pojednávania určené na 14. november 2002 a na 19. december 2002 sa nekonali z príčin, ktoré boli na strane okresného súdu, resp. zákonnej sudkyne. Ide o dobu v trvaní 2 mesiacov a 23 dní.

Treba tiež uviesť, že po pridelení veci novému zákonnému sudcovi sa už plynulo konalo, a to na štyroch hlavných pojednávaniach, ktoré napokon vyústili do vyhlásenia rozsudku 19. júna 2003.

Treba prisvedčiť sťažovateľovi, že najvyšší súd pri rozhodovaní o návrhu predsedu senátu krajského súdu na predĺženie lehoty trvania väzby u sťažovateľa nad dva roky sa vôbec nezaoberal dovtedajším priebehom konania na okresnom súde z hľadiska vyššie uvádzaných skutočností, hoci tieto z trestného spisu, ktorý bol najvyššiemu súdu predložený, nepochybne vyplývali. Najvyšší súd sa v uznesení sp. zn. Ntv–II 107/03 z 1. októbra 2003 zamerail iba na časť skutočností, ktoré boli pre posúdenie návrhu predsedu senátu krajského súdu podstatné, a to na zložitosť a rozsah veci a na existenciu väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Napriek tomu podľa názoru ústavného súdu vzhľadom na konkrétne okolnosti tohto prípadu nemožno dospieť k názoru, že by postupom a uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu čl. 17 ods. 2 ústavy, teda k nedôvodnému predĺženiu lehoty väzby sťažovateľa. Ústavný súd pritom vychádza zo skutočnosti, že vzhľadom na skutkovú zložitosť a obsiahlosť veci čas, ktorý mal odvolací súd k dispozícii od 8. septembra 2003, keď mu bola trestná vec predložená, do skončenia lehoty väzby 4. októbra 2003, objektívne nemohol postačovať na preštudovanie spisu a na rozhodnutie o podaných odvolaniach. Pritom treba uviesť, že hoci najvyšší súd lehotu väzby predĺžil až do 4. marca 2004, krajský súd už 22. januára 2004 trestnú vec vedenú proti sťažovateľovi zamietnutím jeho odvolania právoplatne ukončil, čím došlo zároveň aj ku skončeniu väzby v dôsledku nariadenia

výkonu trestu. Vzhľadom na tieto skutočnosti podľa názoru ústavného súdu k porušeniu základného práva sťažovateľa vyplývajúceho z čl. 17 ods. 2 ústavy nedošlo.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2004